

Northern Lights on PISA 2006

Rapporten "Northern Lights on PISA 2006" tar for seg forskjeller og likheter mellom utdanningssystemene i de nordiske landene som deltar i PISA-undersøkelsene.

RAPPORT | SIST ENDRET: 26.08.2009

Tittel:

Northern Lights on PISA 2006 : differences and similarities in the Nordic countries

Rapporten:

[Last ned rapporten \(PDF\)](#)

Utgiver:

Nordisk Ministerråd

År:

2009

Hva er PISA?

PISA (Programme for International Student Assessment) måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag.

[Les mer og se alle rapporter siden 2003](#)

Dette er den tredje rapporten fra et samarbeidsprosjekt mellom de nordiske landene med støtte fra Nordisk Ministerråd. Siden naturfag er fokusområdet for PISA i 2006, er det lagt mest vekt på dette faget i rapporten.

Skolesystemene i de nordiske landene

Organiseringen av skolesystemene i de nordiske landene er noe forskjellig. Sverige er det landet som har

hatt flest og mest omfattende utdanningsreformer. Sverige har gått fra å ha et sentralt styrt utdanningssystem til et desentralisert system i løpet av 20 år. Norge er det landet som inntil nylig har hatt det mest sentraliserte utdanningssystemet.

Norge og Island har en 10-årig grunnskole, mens grunnskolen er 9-årig i de øvrige nordiske landene. Det er få frittstående og private skoler i de nordiske landene. I Danmark er 12 prosent av skolene frittstående, i Sverige 9 prosent og i Norge, Finland og på Færøyene er 2 prosent av skolene i privat regi. På Island er det 1 prosent av skolene som ikke er i offentlig regi. I alle de nordiske landene er det et mål at fellesskolen skal gi alle elever like muligheter til å tilegne seg kunnskaper og ferdigheter.

Karakterskalaen varierer mellom de nordiske landene, fra en skala med 10 nivåer på Island og Færøyene til 4 nivåer i den svenske grunnskolen. Sverige og Finland har ingen form for sentral eksamen. I alle de nordiske landene får elevene standpunktkarakterer satt av elevenes lærere.

Nasjonale prøver har vært mye brukt i Sverige over lang tid, i Danmark, Norge og på Færøyene er nasjonale prøver av nyere dato. I Finland gjennomføres kun nasjonale prøver for et utvalg av elevene og resultatene offentliggjøres ikke, slik som i de øvrige nordiske landene. I Sverige benyttes nasjonale prøver som en del av lærernes vurdering av elevenes standpunktkarakter. Dette gjøres ikke i Norge, Danmark eller på Færøyene. I alle de nordiske landene gis det bare karakterer på ungdomstrinnet. Dermed avviker de nordiske landene fra de andre landene som deltar i PISA hvor karakterer settes tidligere i elevenes skolegang.

Naturfagets plass i skolen i de nordiske landene

Målet i naturfaget i skolen i de nordiske landene er beskrevet relativt likt i landenes læreplaner. Læreplanene i alle de nordiske landene er dessuten i tråd med kompetansebeskrivelsene på de ulike områdene som skal måles i PISA. Men det er en god del variasjon mellom landene i hvor deltaljert læreplanen er og i hvor stor grad det legges vekt på at de ulike delene av faget (kjemi, biologi, fysikk, geografi, geologi) skal være integrert i hverandre og i andre fag i skolen. Finland har en læreplan som i større grad er retningsgivende for en mer rendyrket undervisning av naturfagene, enn de øvrige nordiske landene. I Finland skal elevene ha hatt 883 undervisningstimer med naturfag i løpet av den 9-årige grunnskolen, i Danmark 780 timer, på Færøyene 455 timer og i Sverige 800 timer. På Island utgjør naturfaget 624 timer og i Norge 800 timer i den 10-årige grunnskolen.

Hvorfor er Finland på topp i PISA, og ikke Norge?

Finland utklasser de andre nordiske landene med sine toppresultater på prøvene i lesing, matematikk og naturfag, som er områdene som måles i PISA. Det som særlig kjennetegner den finske skolen er lærernes høye utdanning (masternivå), og at lærerutdanningen og læreryrket er svært attraktivt i Finland. Rektorer i Norge svarer på spørreskjemaet til PISA 2006 at de har problemer med å rekruttere godt kvalifiserte

naturfagslærere. I Finland og Sverige er behovet for naturfagslærere godt dekket.

Motivasjon for lesing og leseferdigheter

Hvor viktig er det å være motivert for å lese og å tilegne seg gode leseferdigheter?

Det foreligger en god del forskning fra de siste 20 årene som viser at motivasjon for lesing er helt avgjørende for læring opp gjennom livet. Resultatene fra PISA viser at elever med relativt høy sosial bakgrunn og liten interesse for lesing, gjør det langt dårlige på leseprøven enn elever med lav sosial bakgrunn og høy lesemotivasjon. De norske elevene er blant dem som har vært minst motivert for lesing i PISA. Norske gutter har imidlertid blitt litt mer motivert for lesing fra 2000 til 2006, og det vises her til satsingen på "Gi rom for lesing!" hvor det har vært tiltak rettet mot gutter.

Kjønnsforskjeller og elektroniske prøver

De store kjønnsforskjellene mellom gutter og jenters resultater i PISA i 2003, var for Islands del noe av motivasjonene for at de valgte å delta i CBAS, som er en sammenlignende studie av elevresultater på papirbaserte prøver versus elektroniske prøver. Foruten Island deltok også Danmark og Syd-Korea i CBAS i forbindelse med gjennomføringen av PISA i 2006. Det skulle vise seg at guttene skåret bedre enn jentene på naturfagsprøvene når de ble gjennomført elektronisk. Jentenes resultater er bedre enn guttenes når prøvene har en større vanskegrad og tekstene er lenger.

Sosiale forskjeller

Samlet sett er det mindre forskjeller mellom elevenes resultater i PISA 2006 og deres sosiale bakgrunn i de nordiske landene, enn det en finner i andre land og lite forskjeller mellom de nordiske landene. Når det gjelder leseresultatene ser det imidlertid ut til at Finland og Island i litt større grad har klart å utjevne de sosiale forskjellene i elevenes resultater.